

ТОДОР Д. САРАФОВ

На 22 февруари 1980 г. внезапно ни напусна доцент Тодор Дим. Сарафов, дългогодишен член на Катедрата по класическа филология, заместник декан на Факултета по класически и нови филологии.

Тодор Сарафов е роден на 28. VIII. 1924 г. в гр. София. Завършил с отличен успех специалността класическа филология през 1947 г., до септември 1959 г. той работи в Народната библиотека „Кирил и Методий“ последователно като библиотекар, асистент, завеждащ отдел и научен сътрудник с 25 публикации в областта на библиографията и информацията. През 1959 г. е назначен за асистент по латински език при Катедрата по класическа филология. В 1964 г. става старши асистент, в 1966 г. – главен асистент, а през 1973 г. бива избран за доцент по латински език. Към Катедрата по класическа филология той води от 1969 г. до края на живота си курса по история и сравнително-историческа граматика на латинския език, а от 1971 г. – и курса по латински синтаксис.

Още първите му публикации – в областта на библиографията – показват основните му черти като изследовател – прецизност, широка осведоменост, критичност в оглеждането на материала, яснота на изложението. Изявата на Т. Сарафов през петдесетте години като класически филолог започва в областта на античната литература. След две малки статии върху Антигона (1955 г.) и Аристофан (1958 г.) през 1966 г. е публикувано по-обемистото изследване на литературните възгледи на Апулей, което, без да изчерпва всички аспекти на темата, поставя в центъра на вниманието и подробно проследява отношението на известния автор към литературното наследство на Гърция и Рим. Резултат е един сериозно аргументиран принос към римската литературна история от II в. от н. е. Година след това излиза преводът на басните на Езоп с много сполучлива студия за личността на древния баснописец и за жанра. Отзвук на интереса на Т. Сарафов към Апулей е малката статия от 1972 г. за влиянието на Овидий върху езика и стила на късния прозаик, лансираща една вероятна, но нуждаеща се от по-широк доказателствен материал, хипотеза за непосредствено заимствуване.

Но най-интересни и значителни (не по обем, а по научна стойност) са изследванията му в областта на езикознанието, по-точно на етимологията, която е като че най-благодатното поле за проява на специфичното за него съчетание на прецизност с широка осведоменост в областта на индоевропейските езици – древни и нови. Изследванията му в тази област следват хронологически литературните (след 1972 г.). Те са обърнати към конкретни проблеми – главно етимология на тракийски имена, на които се дават конкретни разрешения. Имената на тракийските племена *сатри* и *беси*, на собственото име *Битус* (*Витус*), на нарицателното *дама* получават ново тълкуване въз основа на грижливо и последователно изведена аргументация в духа на традициите на класическото сравнително езикознание. Към тези изследвания може да се причисли и малката статия за етимологията на латинската дума *глория* (*слава*), в която се подкрепя с убедителни доказателства предложеното от Ван Виндекенс тълкуване.

В кръга на проблемите на съпоставителното езикознание особено внимание привлича *Транскрипция и изговор на старогръцките и латинските собствени имена в български* – публикация изключително полезна практически и изработена много прецизно.

Филологическите и археологическите познания на Т. Сарафов създават солидната база на неговите публикации в областта на античната култура и история. След изследването на култа на Херакъл в България, в което той убедително доказва съществуването на два слоя – от гръцки произход в Южна и Югоизточна България, и от

римски – в Северна и Североизточна България, интересите му се насочват окончателно към историята на племето беси. Съдбата им е проследена по етапи от преди идването на римляните на Балканския полуостров (*Тракийските сатри* – 1974 г.), през стълкновенията на бесите с Рим (*Бесите и Рим* – 1970 г.) до крайната им участ в късната античност (*За крайната участ на бесите* — доклад, изнесен на конференцията „Ейрене“ – октомври 1978 г.). Във връзка с последната проблема се предлага смелата хипотеза за свързване на територията и името на Бесарабия с етноса и названието на това свободолюбиво тракийско племе – хипотеза, която чака своето окончателно решение. Може да се твърди, че приносът на Т. Сарафов в тази област е основното разрешаване на въпроса за историята на сатрите.

Т. Сарафов работи неуморно и като рецензент на библиографски трудове, на ред дисертации по романска филология, а също и като редактор на библиографски сборници (*Био-библиография на преподавателите от Факултета по западни филологии* и др.) и на преводи, от които особено значително място имат „Златното магаре“ на Апулей и твърде трудният текст на „Обучението на оратора“ от Квинтилиан.

Участието му в редица научни конференции и конгреси у нас и в чужбина – VI международна конференция по класически студии (Пловдив, 1962), международните конгреси по балканистика (1966), по ономастика (1972), по тракология (1972), Овидиана (1972), конференциите „Ейрене“ (1972, 1978) го утвърждават като сериозен изследовател в областта на езикознанието. Под неговото научно ръководство успешно са изработени и защитени много дипломни работи към Катедрата по класическа филология. Не малък е и дялът му в учебната и научната дейност на Великотърновския университет „Кирил и Методий“, за който той отделя време и сили въпреки многото си и нелеки задачи в Софийския университет „Климент Охридски“. Винаги отзивчив и готов да помогне – и като заместник декан на Факултета, и като временен ръководител на Катедрата, пост, на който го заварва смъртта, той развива и широка обществена дейност. В нея особено изпъква участието му в настоятелството на Националната гимназия за древни езици и култури.

Цялата тази дейност, всички планове бяха внезапно прекъснати. Останаха незавършени толкова започнати дела: проектираните трудове върху бесите и върху творчеството на Апулей, етимологическите проучвания върху лексиката на древните индоевропейски езици на Средиземноморието, христоматията по средновековна философия, редакцията на историческото съчинение „Царството на славяните“ на Мавро Орбини, коригиране на изданията на Аврелий Виктор и на Флор, възложено от издателство „Тойбнер“, и много други. В негово лице загубихме един изследовател с широки интереси, обичан преподавател и добър колега.

Анна Николова